

การวิเคราะห์เครื่องมือในการควบคุมบรรณานุกรมสิ่งพิมพ์ต่อเนื่อง ที่ผลิตในประเทศไทย*

จอมใจ ศรีสวัสดิ์**

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

สิ่งพิมพ์ต่อเนื่อง (Serials) คือ สิ่งพิมพ์ที่ออกต่อเนื่องภายใต้ชื่อเรื่องเดียวกัน มีหมายเลขประจำฉบับหรือวันเดือนปีที่ออก มีกำหนดออกแน่นอนหรือไม่แน่นอนก็ได้ และตั้งใจออกต่อเนื่องตลอดไป ครอบคลุมวารสาร หนังสือพิมพ์ สิ่งพิมพ์รายปี (รายงานประจำปี หนังสือรายปี เป็นต้น) วารสารวิชาการ บันทึกความจำ รายงานการประชุมวิชาการ และหนังสือชุดที่มีหมายเลขเรียงลำดับ (Anglo-American Cataloguing Rules II R, 1988 : 275)

สิ่งพิมพ์ต่อเนื่องจำแนกออกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ วารสาร (Periodical) และสิ่งพิมพ์ต่อเนื่องที่ไม่ใช่วารสาร (Nonperiodical Serials) (Tuttle, 1983 : 7) ข้อแตกต่างของสิ่งพิมพ์ต่อเนื่องทั้ง 2 ประเภทอยู่ที่กำหนดออก กล่าวคือ วารสารเป็นสิ่งพิมพ์ที่มีกำหนดออกแน่นอน และออกมากกว่าปีละ 1 ฉบับ ส่วนสิ่งพิมพ์ต่อเนื่องที่ไม่ใช่วารสารมีกำหนดออกแน่นอนหรือไม่แน่นอนก็ได้ และออกเป็นรายปี หรือมากกว่ารายปี เช่น ราย 2 ปี 3 ปี เป็นต้น

สิ่งพิมพ์ต่อเนื่องเป็นสิ่งพิมพ์สำคัญที่มีคุณค่าทางสารนิเทศ และทางการศึกษา เนื่องจากสื่อสารสารนิเทศได้เร็วกว่าสิ่งพิมพ์อื่น ๆ และเป็นแหล่งข้อมูลแหล่งแรกที่ทำให้ความรู้ใหม่ ทันสมัย (พรรณพิมล กุลบุญ, 2533 : 41)

ในปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการ เทคโนโลยีการพิมพ์ ก่อให้เกิดการเพิ่มจำนวนของสิ่งพิมพ์ต่อเนื่องอย่างมาก ทำให้เกิดปัญหาในการติดตามรายชื่อสิ่งพิมพ์ต่อเนื่องทั้งที่มีอยู่แล้วและที่ออกใหม่ รวมทั้งแหล่งที่ผลิตหรือที่มีสิ่งพิมพ์ต่อเนื่องที่ต้องการ นอกจากนี้สิ่งพิมพ์ต่อเนื่องในสาขาวิชาหนึ่ง ๆ ยังมีมากเกินไปจนจะติดตามอ่านได้อย่างทั่วถึงทุกชื่อ ผู้อ่านจึงต้องเลือกเฉพาะเรื่องที่สนใจหรือต้องการอ่าน แต่อย่างไรก็ตามก็ยังเป็นการยากและเสียเวลามากในการติดตามค้นหาว่าเรื่องที่สนใจ และต้องการนั้นตีพิมพ์ในสิ่งพิมพ์ต่อเนื่องฉบับใดบ้าง รวมทั้งการค้นหาอาจทำได้ไม่กว้างขวางพอ การควบคุมบรรณานุกรมสิ่งพิมพ์ต่อเนื่องจึงทำขึ้นเพื่อช่วยในการค้นหา สารนิเทศจากสิ่งพิมพ์ต่อเนื่องเป็นไปโดยสะดวก รวดเร็ว กว้างขวาง และตรงตามความต้องการใช้ (อัจฉรา จันทสุวรรณ, 2533 : 19)

* วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2543

** บรรณารักษ์ ห้องสมุดสถาบันเกษ (สถาบันวัฒนธรรมไทย-เยอรมัน)

การควบคุมบรรณานุกรม (Bibliographical control) หมายถึง ช่องทางและวิธีการในการจัดทำรายชื่อหรือรายละเอียดของสิ่งพิมพ์ในรูปแบบบรรณานุกรม (International Encyclopedia of Information and Library Sciences, 1997 : 28) และทำขึ้นเพื่อให้ทราบว่า มีหน่วยงานใดผลิต สิ่งพิมพ์ใดออกมาบ้าง และสามารถเข้าถึงได้จากที่ใด หรือมีอยู่ที่ใด (Mayes, 1978 : 28)

เครื่องมือในการควบคุมบรรณานุกรมสิ่งพิมพ์ต่อเนื่อง แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ (Pearce, 1992 : 103 ; Davinson, 1978 : 79) คือ

1. เครื่องมือค้นข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งพิมพ์ต่อเนื่อง ได้แก่ รายชื่อสิ่งพิมพ์ในลักษณะบรรณานุกรม ซึ่งเป็นสิ่งพิมพ์ที่รวมรายการสิ่งพิมพ์ต่อเนื่องเข้าไว้ด้วยกัน และให้ข้อมูลบรรณานุกรมที่สำคัญ ได้แก่ ชื่อหน่วยงานที่จัดทำ ชื่อเรื่อง สถานที่พิมพ์ สำนักพิมพ์ และปีที่พิมพ์ ตัวอย่างของ เครื่องมือในลักษณะนี้ เช่น Ulrich's International Periodicals Directory วารสารและหนังสือพิมพ์ที่ตีพิมพ์ในประเทศไทย ระหว่าง พ.ศ. 2517 – 2524 ที่ห้องสมุดแห่งชาติได้รับ

2. เครื่องมือค้นหาเนื้อหาในสิ่งพิมพ์ต่อเนื่อง ได้แก่ วรรณกรรมวารสารและสาระสังเขปรวมทั้ง วรรณกรรมหนังสือพิมพ์ เช่น Library Literature : An Index to Library and Information Science วรรณกรรมวารสารไทย Chemical Abstracts บทคัดย่อบทความจากวารสารการศึกษาปี 2528 – 2531 New York Times Index วรรณกรรมรัฐสภาตัววิจารณ์ และมติชนสุดสัปดาห์ 2537

3. เครื่องมือค้นหาแหล่งที่มีเก็บสิ่งพิมพ์ต่อเนื่อง ได้แก่ รวมรายชื่อสิ่งพิมพ์ต่อเนื่อง (Union lists of serials) เป็นรายชื่อสิ่งพิมพ์ต่อเนื่องของห้องสมุดและสถาบันหลายแห่งที่ร่วมมือกันจัดทำ โดยนำรายชื่อมารวมไว้ด้วยกัน และให้ข้อมูลบรรณานุกรม เช่น Union List of Serials in Libraries of the United States and Canada Union List of Serials in Thailand

การควบคุมบรรณานุกรมมีประโยชน์ทั้งแก่ผู้ใช้และบรรณารักษ์ผู้ปฏิบัติงานในห้องสมุดและศูนย์สารนิเทศ ดังนี้

ในด้านประโยชน์ต่อผู้ใช้ ทำให้ผู้ใช้เข้าถึงข้อมูลสิ่งพิมพ์ต่อเนื่องที่ต้องการได้ เช่น เครื่องมือในลักษณะ วรรณกรรมและสาระสังเขป ส่วนรวมรายชื่อสิ่งพิมพ์ต่อเนื่องเป็นประโยชน์แก่ผู้ใช้ในการตรวจสอบรายชื่อสิ่งพิมพ์ต่อเนื่องที่ต้องการว่ามีอยู่ที่ห้องสมุดใดบ้าง และสามารถใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุด โดยการขอทำ สำเนาเอกสารหรือบทความที่ต้องการ (Serials Librarianship, 1980 : 9)

สำหรับประโยชน์ของการควบคุมบรรณานุกรมต่อบรรณารักษ์ผู้ปฏิบัติงานในห้องสมุดและศูนย์สารนิเทศ มีดังนี้ คือ บรรณารักษ์สามารถติดตามได้ว่ามีสิ่งพิมพ์ต่อเนื่องใดบ้างที่ผลิตออกเผยแพร่ เพื่อประโยชน์ในการคัดเลือกและจัดหาเข้าห้องสมุด ตัวอย่างเช่น Ulrich's International Periodicals วรรณกรรมและสาระสังเขป

ส่วนทางด้าน การให้บริการสิ่งพิมพ์ต่อเนื่อง บรรณารักษ์สามารถใช้เครื่องมือในการควบคุมบรรณานุกรมให้บริการตอบคำถามแก่ผู้ใช้เกี่ยวกับสิ่งพิมพ์ต่อเนื่อง เช่น รายชื่อสิ่งพิมพ์ต่อเนื่องในแต่ละสาขาวิชา แหล่งผลิต หรือแหล่งที่มี/บอกรับสิ่งพิมพ์ต่อเนื่องที่ผู้ใช้ต้องการได้อย่างสะดวกและรวดเร็วขึ้น (Osborn, 1980 : 395)

จากการสำรวจการควบคุมบรรณานุกรมสิ่งพิมพ์ต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิ่งพิมพ์ต่อเนื่องที่ผลิตในประเทศไทย พบว่า การจัดทำเครื่องมือในการควบคุมบรรณานุกรมสิ่งพิมพ์ต่อเนื่องยังได้รับการจัดทำในจำนวนน้อย เมื่อเทียบกับปริมาณสิ่งพิมพ์ต่อเนื่องที่เพิ่มจำนวนมากขึ้น และเครื่องมือที่จัดทำยังกระจายไม่เหมาะสมทุก

ลักษณะ นอกจากนี้การจัดทำยังไม่ครอบคลุมทุกสาขาวิชา รวมทั้งตัวเครื่องมือที่จัดทำยังเน้นการครอบคลุมเฉพาะวารสาร ส่วนสิ่งพิมพ์ต่อเนื่อง เช่น หนังสือพิมพ์ รายงานประจำปี รายงานการประชุมวิชาการ เป็นต้น ปรากฏในเครื่องมือน้อยมาก (สุนนา วัศสระ, สัมภาษณ์, 2543)

การผลิตเครื่องมือในการควบคุมบรรณานุกรมสิ่งพิมพ์ต่อเนื่องในประเทศไทย ยังมีปัญหาด้านการขาดแคลนผู้ผลิต ซึ่งหน่วยงานที่มีความพร้อม มีบุคลากร และงบประมาณจะไม่ให้ความสำคัญกับการผลิตเครื่องมือเนื่องจากตลาดการขายคู่มือในลักษณะนี้ค่อนข้างแคบ และจำหน่ายได้เฉพาะกับห้องสมุดภายในประเทศเท่านั้น ดังนั้น การจัดทำหรือการผลิตเครื่องมือจึงอยู่ที่ห้องสมุด และสถาบันการศึกษาเป็นหลัก และมักเน้นการจัดทำกับสิ่งพิมพ์ต่อเนื่องของห้องสมุด หรือเฉพาะสาขาวิชาที่จะนำไปใช้ประโยชน์ได้กับผู้จัดทำโดยตรง ซึ่งปัญหาในด้านผู้ผลิตยังส่งผลให้เครื่องมือในการควบคุมบรรณานุกรมสิ่งพิมพ์ต่อเนื่องออกล่าช้า ไม่ทันสมัย และจัดทำไม่ต่อเนื่อง ขาดความครบถ้วนสมบูรณ์ เนื่องจากผู้จัดทำไม่มีเวลาในการรวบรวมข้อมูลและจัดทำ (สุนทรี รสสุธาธรรม, 2521 : ค) เพราะต้องรับผิดชอบงานประจำที่ทำอยู่

จากความสำคัญของเครื่องมือในการควบคุมบรรณานุกรมสิ่งพิมพ์ต่อเนื่องที่มีต่อการศึกษาค้นคว้าและวิจัย ความสำคัญต่อบรรณารักษ์ในด้านการจัดซื้อจัดหา การหยุดบอกรับวารสาร และการให้บริการสารนิเทศ ตลอดจนปัญหาของเครื่องมือในการควบคุมบรรณานุกรมสิ่งพิมพ์ต่อเนื่องในประเทศไทย ดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยประสงค์ที่จะศึกษา การวิเคราะห์เครื่องมือในการควบคุมบรรณานุกรมสิ่งพิมพ์ต่อเนื่องที่ผลิตในประเทศไทย ในด้านลักษณะและรูปแบบแหล่งผลิต เนื้อหา ความต่อเนื่องในการจัดทำ ข้อมูลบรรณานุกรมและการจัดเรียง ตลอดจนประเภทและภาษาของสิ่งพิมพ์ต่อเนื่องที่ปรากฏในเครื่องมือในการควบคุมบรรณานุกรมสิ่งพิมพ์ต่อเนื่อง เพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้จัดทำเครื่องมือในการควบคุมบรรณานุกรมสิ่งพิมพ์ต่อเนื่องในการพิจารณาปรับปรุงการจัดทำ และผลิตเครื่องมือให้ครบถ้วนทุกลักษณะ และทุกเนื้อหา ห้องสมุดทุกประเภทสามารถใช้ประโยชน์ในการคัดเลือกและจัดหาเครื่องมือในการควบคุมบรรณานุกรมสิ่งพิมพ์ต่อเนื่อง และบรรณารักษ์สามารถนำรายชื่อเครื่องมือในการควบคุมบรรณานุกรมสิ่งพิมพ์ต่อเนื่อง ซึ่งรวบรวมได้จากการวิจัยนำมาใช้ประโยชน์ในการให้บริการสารนิเทศ รวมทั้งเป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้ในการค้นคว้าและเข้าถึงสิ่งพิมพ์ต่อเนื่องต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อวิเคราะห์

1. เครื่องมือในการควบคุมบรรณานุกรมสิ่งพิมพ์ต่อเนื่องที่ผลิตในประเทศไทย ในด้านลักษณะและรูปแบบ แหล่งผลิต เนื้อหา ความต่อเนื่องในการจัดทำ ข้อมูลบรรณานุกรมและการจัดเรียง
2. ประเภทและภาษาของสิ่งพิมพ์ต่อเนื่องที่ครอบคลุมในเครื่องมือในการควบคุมบรรณานุกรม

สมมติฐานของการวิจัย

1. เครื่องมือในการควบคุมบรรณานุกรมสิ่งพิมพ์ต่อเนื่องที่ผลิตในประเทศไทยส่วนใหญ่จัดทำในลักษณะดรรชนีวารสาร ผลิตโดยห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา และมีเนื้อหาด้านสังคมศาสตร์
2. สิ่งพิมพ์ต่อเนื่องที่ครอบคลุมในเครื่องมือในการควบคุมบรรณานุกรมส่วนใหญ่เป็นวารสารวิชาการ

ขอบเขตของการวิจัย

1. เครื่องมือในการควบคุมบรรณานุกรมสิ่งพิมพ์ต่อเนื่องที่ผลิตในประเทศไทย ซึ่งเป็นประชากรในการศึกษา จะครอบคลุมทั้งเครื่องมือที่ได้รับการผลิตในประเทศไทยและเครื่องมือที่ครอบคลุมสิ่งพิมพ์ต่อเนื่องที่ผลิตในประเทศไทย โดยเครื่องมือที่ศึกษาจะต้องมีลักษณะ ดังนี้

- 1.1 เป็นเครื่องมือที่อยู่ในรูปแบบสิ่งพิมพ์ และมีการเย็บเล่ม ถ้าเครื่องมือหนึ่ง ๆ มีการออกในรูปแบบอื่นควบคู่ ก็ให้นำทุกรูปแบบมาศึกษา
- 1.2 เครื่องมือหนึ่งนั้นต้องเป็นรายการบรรณานุกรม หรือดรรชนีทั้งเล่ม
- 1.3 เป็นเครื่องมือที่ได้รับการเผยแพร่ มิได้ทำขึ้นเพื่อใช้ภายในห้องสมุดแห่งใดแห่งหนึ่งเท่านั้น

2. การรวบรวมเครื่องมือ จะรวบรวมจากห้องสมุดจำนวน 34 แห่ง จำแนกเป็นหอสมุดกลาง และห้องสมุดประจำวิทยาเขตที่ทำหน้าที่เป็นหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยของรัฐสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 15 แห่ง ห้องสมุดเฉพาะจำนวน 18 แห่ง ซึ่งกระจายตามสาขาวิชาต่าง ๆ และหอสมุดแห่งชาติ

จากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นในห้องสมุดจำนวน 34 แห่ง ตามขอบเขตที่กำหนดในข้อ 1 รวบรวมรายชื่อเครื่องมือได้จำนวนทั้งสิ้น 75 ชื่อ

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

1. ลักษณะและรูปแบบของเครื่องมือในการควบคุมสิ่งพิมพ์ต่อเนื่อง

จากการสำรวจเครื่องมือในการควบคุมบรรณานุกรมสิ่งพิมพ์ต่อเนื่องที่ผลิตในประเทศไทยจำนวน 75 ชื่อ พบว่า เครื่องมือฯ ส่วนใหญ่จำนวน 64 ชื่อ (ร้อยละ 85.33) อยู่ในลักษณะดรรชนีและสาระสังเขป ผลการวิจัยในส่วนนี้พบว่าสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 กำหนดว่า เครื่องมือในการควบคุมบรรณานุกรมสิ่งพิมพ์ต่อเนื่องที่ผลิตในประเทศไทยส่วนใหญ่จัดทำในลักษณะดรรชนีวารสาร เครื่องมือฯ เกือบทุกชื่อ (74 ชื่อ จาก 75 ชื่อ) จัดทำในรูปแบบสิ่งพิมพ์เพียงรูปแบบเดียว ยกเว้น Union List of Serials in Thailand เพียง 1 ชื่อ ที่มีการจัดทำในรูปแบบออนไลน์ควบคู่กับรูปแบบสิ่งพิมพ์

2. แหล่งผลิตเครื่องมือในการควบคุมบรรณานุกรมสิ่งพิมพ์ต่อเนื่อง

เครื่องมือในการควบคุมบรรณานุกรมสิ่งพิมพ์ต่อเนื่องทั้ง 75 ชื่อ ผลิตจากแหล่งต่าง ๆ จำนวน 43 แห่ง โดยแหล่งผลิตส่วนใหญ่ จำนวน 27 แห่ง (ร้อยละ 62.79) คือ ห้องสมุด ผลิตเครื่องมือฯ จำนวนมากที่สุด 49 ชื่อ (ร้อยละ 65.33) สำหรับแหล่งผลิตประเภทห้องสมุด พบว่าแหล่งผลิตจำนวนมากที่สุด 19 แห่ง (ร้อยละ 44.19) เป็นห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา ผลิตเครื่องมือฯ มากที่สุด จำนวน 36 ชื่อ (ร้อยละ 48.00)

ผลการวิจัยในส่วนนี้พบว่าไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 ที่กำหนดไว้ว่าเครื่องมือในการควบคุมบรรณานุกรมสิ่งพิมพ์ต่อเนื่องที่ผลิตในประเทศไทยส่วนใหญ่ผลิตโดยห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา

อย่างไรก็ตามแม้ผลการวิจัยในส่วนนี้ของแหล่งผลิตประเภทห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาอาจจะไม่เป็นไปตามสมมติฐาน คือห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาไม่ใช่แหล่งผลิตส่วนใหญ่ แต่ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาก็เป็นแหล่งผลิตที่มีจำนวนมากที่สุด และผลิตเครื่องมือฯจำนวนมากที่สุด

3. เนื้อหาของเครื่องมือในการควบคุมบรรณานุกรมสิ่งพิมพ์ต่อเนื่อง

ในด้านเนื้อหาของเครื่องมือฯ ซึ่งจำแนกออกเป็นหมวดใหญ่ 15 หมวดพบว่า เครื่องมือฯ จำนวนมากที่สุด 40 ชื่อ (ร้อยละ 53.33) ครอบคลุมเนื้อหาสังคมศาสตร์

ผลการวิจัยในส่วนนี้ พบว่า สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 ที่กำหนดไว้ว่า เครื่องมือในการควบคุมบรรณานุกรมสิ่งพิมพ์ต่อเนื่องส่วนใหญ่มีเนื้อหาด้านสังคมศาสตร์

เมื่อพิจารณาจำนวนเนื้อหาที่ครอบคลุมในเครื่องมือฯแต่ละชื่อ พบว่า เครื่องมือฯส่วนใหญ่ จำนวน 47 ชื่อ ครอบคลุมเนื้อหามากกว่า 1 เนื้อหา

สำหรับจำนวนเนื้อหาย่อยที่ครอบคลุมในเครื่องมือฯแต่ละชื่อ พบว่า มีจำนวนตั้งแต่ 1-9 เนื้อหาย่อย โดยเครื่องมือฯที่ครอบคลุมเนื้อหาย่อยมากที่สุด 9 เนื้อหา มีจำนวน 13 ชื่อ จำแนกเป็นบรรณานุกรมวารสารทั่วไป 1 ชื่อ วรรณกรรม 5 ชื่อ วรรณกรรมหนังสือพิมพ์ 2 ชื่อ สารสังเขป 1 ชื่อ และรวมรายชื่อสิ่งพิมพ์ต่อเนื่อง 4 ชื่อ

4. ความต่อเนื่องในการจัดทำเครื่องมือในการควบคุมบรรณานุกรมสิ่งพิมพ์ต่อเนื่อง

4.1 ปีที่เริ่มต้นออก

ในด้านปีที่เริ่มต้นออกของเครื่องมือฯ ได้จำแนกช่วงเวลาออกเป็น 9 ช่วง ช่วงละ 5 ปี ปรากฏว่า เครื่องมือฯ จำนวนมากที่สุด 17 ชื่อ (ร้อยละ 22.67) เริ่มต้นออกในช่วงปี 2531-2535

ผลการวิจัยในส่วนปีที่เริ่มต้นออกของเครื่องมือฯ ปรากฏว่าสอดคล้องกับงานวิจัยของ จารุวรรณ สันธุโสภณ (2527) ที่พบว่าบรรณานุกรมสิ่งพิมพ์ทุกประเภทจำนวนมากที่สุด 101 ชื่อ เริ่มต้นออกในช่วงปี 2516-2520 แต่แตกต่างจากงานวิจัยของฉวีลักษณ์ ศาตมัย (2509) ที่พบว่าบรรณานุกรมสิ่งพิมพ์ทุกประเภทส่วนใหญ่ เริ่มต้นออกในช่วงปี 2588-2508

ในส่วนของความต่อเนื่องในการจัดทำ โดยศึกษาปีที่พิมพ์ของเครื่องมือฯเล่มที่ออกต่อเนื่อง พบว่า เครื่องมือฯส่วนใหญ่จำนวน 52 ชื่อ (ร้อยละ 69.33) จัดทำอย่างไม่ต่อเนื่อง

เมื่อพิจารณาความต่อเนื่องในการจัดทำของเครื่องมือฯแต่ละลักษณะพบว่า บรรณานุกรมวารสารทั่วไป วรรณกรรม และสารสังเขปส่วนใหญ่รวมทั้งวรรณกรรมประเภทอื่น ๆ ทุกชื่อมีการจัดทำอย่างต่อเนื่อง ส่วนวรรณกรรมหนังสือพิมพ์และรวมรายชื่อสิ่งพิมพ์ต่อเนื่องส่วนใหญ่ (4 ชื่อ และ 3 ชื่อ ตามลำดับ) มีการจัดทำอย่างต่อเนื่อง

5. ข้อมูลบรรณานุกรมของสิ่งพิมพ์ต่อเนื่องที่ปรากฏในเครื่องมือฯ

ในการวิเคราะห์ข้อมูลบรรณานุกรมของสิ่งพิมพ์ต่อเนื่องที่ปรากฏในเครื่องมือฯ ได้จำแนกข้อมูลและบรรณานุกรมเป็น 2 ส่วน คือ ข้อมูลบรรณานุกรมหลัก และข้อมูลบรรณานุกรมเพิ่มเติม โดยพิจารณาตามประเภทของเครื่องมือฯแต่ละลักษณะ ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

5.1 บรรณานุกรมวารสารทั่วไป (6 ชื่อ)

ในส่วนของข้อมูลหลัก พบว่าบรรณานุกรมวารสารทั่วไปทุกชื่อ ลงชื่อหน่วยงานที่จัดทำและชื่อเรื่อง สำหรับข้อมูลบรรณานุกรมเพิ่มเติม พบว่าเครื่องมือฯทุกชื่อ (6 ชื่อ) ลงข้อมูลกำหนดออก

5.2 ดรรชนีวารสารและสาระสังเขป

ในส่วนข้อมูลหลักของดรรชนีวารสารและสาระสังเขป จำนวน 52 ชื่อ (ดรรชนีวารสาร 41 ชื่อ และสาระสังเขป 11 ชื่อ) พบว่าดรรชนีวารสารและสาระสังเขปทุกชื่อลงชื่อบทความ

5.3 ดรรชนีหนังสือพิมพ์ (7 ชื่อ)

พบว่าดรรชนีทุกชื่อ (7 ชื่อ) ลงรายการข้อมูลหลักครบทั้ง 5 รายการ ได้แก่ ผู้เขียนบทความ ชื่อบทความ ชื่อหนังสือพิมพ์ วันที่ เดือน ปี และ เลขหน้าของบทความ

6. การจัดเรียงรายการในเครื่องมือในการควบคุมบรรณานุกรมสิ่งพิมพ์ต่อเนื่อง

การจัดเรียงส่วนหลัก พบว่า เครื่องมือฯส่วนใหญ่ 46 ชื่อ (ร้อยละ 61.33) จัดเรียงตามลำดับอักษรของหัวเรื่อง

การที่ดรรชนีวารสาร ดรรชนีหนังสือพิมพ์ และสาระสังเขป จัดเรียงส่วนหลักตามลำดับอักษรของหัวเรื่องเนื่องมาจาก ดรรชนีวารสารและสาระสังเขปใช้ค้นบทความในวารสาร หรือข่าวและบทความในหนังสือพิมพ์ที่มีเนื้อหาที่ต้องการได้

เครื่องมือฯส่วนใหญ่จำนวน 43 ชื่อ (ร้อยละ 57.33) มีการจัดทำดรรชนีเพิ่มเติม สำหรับดรรชนีที่จัดทำเพิ่มเติมในเครื่องมือฯ จำนวน 43 ชื่อ พบว่า จำนวนมากที่สุด 23 ชื่อ (ร้อยละ 53.49) จัดทำดรรชนีผู้แต่ง

7. ประเภทสิ่งพิมพ์ต่อเนื่องที่ครอบคลุมในเครื่องมือในการควบคุมบรรณานุกรมสิ่งพิมพ์ต่อเนื่อง

จากการศึกษาประเภทของสิ่งพิมพ์ต่อเนื่องที่ครอบคลุมในเครื่องมือฯ จำนวน 75 ชื่อ พบว่า เครื่องมือฯเกือบทั้งหมด 73 ชื่อ (ร้อยละ 97.33) ครอบคลุมสิ่งพิมพ์ต่อเนื่องที่ไม่ใช่วารสาร

นอกจากเครื่องมือฯทั้งหมดจำนวน 75 ชื่อ ยังพบว่า เครื่องมือฯจำนวน 69 ชื่อ ครอบคลุมเฉพาะสิ่งพิมพ์ต่อเนื่องประเภทวารสาร เครื่องมือฯจำนวน 2 ชื่อ ครอบคลุมเฉพาะสิ่งพิมพ์ต่อเนื่องที่ไม่ใช่วารสาร และเครื่องมือฯ จำนวน 4 ชื่อ ครอบคลุมทั้งสิ่งพิมพ์ต่อเนื่องประเภทวารสารและสิ่งพิมพ์ต่อเนื่องที่ไม่ใช่วารสาร

สำหรับเครื่องมือที่ครอบคลุมสิ่งพิมพ์ต่อเนื่องประเภทวารสาร (73 ชื่อ) พบว่าเครื่องมือฯส่วนใหญ่จำนวน 69 ชื่อ (ร้อยละ 92.00) ครอบคลุมวารสาร ผลการวิจัยในส่วนนี้ พบว่าสอดคล้องกับสมมติฐานในข้อที่ 2 ที่กำหนดว่าสิ่งพิมพ์ต่อเนื่องที่ครอบคลุมในเครื่องมือในการควบคุมบรรณานุกรมส่วนใหญ่เป็นวารสารวิชาการ

การที่วารสารที่ครอบคลุมในเครื่องมือฯส่วนใหญ่เป็นวารสารวิชาการอาจเนื่องจาก วารสารวิชาการรวบรวมเนื้อหาวิชาความรู้ต่าง ๆ ทั้งเนื้อหาทั่วไปและเฉพาะด้าน เสนอเนื้อหาทางวิชาทางวิชาการต่าง ๆ เขียนโดยผู้ทรงคุณวุฒิ บทความในวารสารวิชาการสามารถนำไปใช้อ้างอิงได้ ทำให้มีการจัดทำเครื่องมือในการควบคุมบรรณานุกรมสิ่งพิมพ์ต่อเนื่องประเภทวารสารวิชาการเป็นจำนวนมาก เช่นดรรชนีวารสารเพื่อใช้ค้นหาสารนิเทศ เช่นบทความวารสาร จากวารสารวิชาการในเนื้อหาที่ต้องการได้

8. ภาษาสิ่งพิมพ์ต่อเนื่องที่ครอบคลุมในเครื่องในการควบคุมบรรณานุกรม

เครื่องมือขนาดใหญ่ 71 ชื่อ (ร้อยละ 94.67) ครอบคลุมสิ่งพิมพ์ต่อเนื่องภาษาไทย

เมื่อวิเคราะห์เครื่องมือแต่ละประเภท พบว่าบรรณานุกรมวารสารทั่วไปเป็นเครื่องมือ

ลักษณะเดียวที่ส่วนใหญ่ (5 ชื่อ) ครอบคลุมสิ่งพิมพ์ต่อเนื่องภาษาต่างประเทศ ส่วนเครื่องมืออีก 5 ลักษณะ พบว่าส่วนใหญ่ครอบคลุมสิ่งพิมพ์ต่อเนื่องภาษาไทย ได้แก่ วรรณกรรม (40 ชื่อ) วรรณกรรมหนังสือพิมพ์ (6 ชื่อ) สารสังเขป (11 ชื่อ) วรรณกรรมประเภทอื่น ๆ (5 ชื่อ) และรวมรายชื่อสิ่งพิมพ์ต่อเนื่อง (5 ชื่อ) โดยสารสังเขปเป็นเครื่องมือลักษณะเดียวที่ครอบคลุมเฉพาะสิ่งพิมพ์ต่อเนื่องภาษาไทย

การที่เครื่องมือส่วนใหญ่ของไทยครอบคลุมสิ่งพิมพ์ต่อเนื่องภาษาไทย อาจเนื่องมาจาก สิ่งพิมพ์ต่อเนื่องภาษาต่างประเทศปรากฏในเครื่องมือของต่างประเทศ ซึ่งมีการจัดทำเป็นจำนวนมาก แต่ในประเทศไทยยังขาดแคลนเครื่องมือที่ใช้ค้นสิ่งพิมพ์ต่อเนื่องภาษาไทยอยู่ รวมทั้งห้องสมุดแต่ละแห่งมักจะจัดทำเครื่องมือสำหรับค้นสิ่งพิมพ์ต่อเนื่องภาษาต่างประเทศของตนเอง ทำให้มีเครื่องมือให้ค้นสิ่งพิมพ์ต่อเนื่องภาษาต่างประเทศมากมาย

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

การค้นคว้าและเขียนรายงาน. พิมพ์ครั้งที่ 3 แก้ไขเพิ่มเติม. กรุงเทพฯ : ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.

จารุวรรณ สีนธุโสภณ. “ การประมวล และวิเคราะห์หนังสือบรรณานุกรมและหนังสือวรรณคดีที่ผลิตในประเทศไทย.” กรุงเทพฯ : สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2527.

ฉวีลักษณ์ ศาตมัย. “การผลิตและการใช้หนังสืออ้างอิงของไทย.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2509.

พรรณพิมล กุลบุญ. “วารสารและสิ่งพิมพ์ต่อเนื่อง : คำจำกัดความ.” **วารสารบรรณารักษศาสตร์** 10,1 (มกราคม 2533) : 41-47.

เรืองศรี จุลละจินดา. บรรณารักษ์หัวหน้าฝ่ายบริการช่วยค้นคว้าวิจัยและบริการพิเศษ หอสมุดกลาง สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. สัมภาษณ์, 2 มีนาคม 2543.

วัลภา ปลีหะจินดา. “การหยุดบอกรับวารสารวิชาการภาษาต่างประเทศในหอสมุดกลางมหาวิทยาลัยของรัฐ.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521.

สุนทรี รสสุธาธรรม. “ การให้บริการงานวรรณกรรมเพื่อการค้นคว้าวิจัยในประเทศไทย.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521.

สุนทรี หังสสุต. **การควบคุมบรรณานุกรมเบื้องต้น.** กรุงเทพฯ : คณะอักษรศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521.

สุมนา วัลสระ. บรรณารักษ์ฝ่ายพัฒนาวัสดุสารนิเทศ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. สัมภาษณ์,
3 มีนาคม 2543.

อัจฉรา จันทสุวรรณ. "การใช้บัตรบรรณานีวารสารของนักศึกษาในหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยขอนแก่น."

วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.

ภาษาอังกฤษ

Anglo-American Cataloguing Rules II R. 2 nd. ed. 1988 rev. Chicago : American Library Association,
1988.

ALA Glossary of Library and Information Science. Chicago : American Library Association, 1983.

Bernier Charles L. "Abstracts and Abstracting. " *Encyclopedia of Library and Information Science*
1 (1968) :16-38.

"Bibliographic Control" [Online]. Available from : http://www.sheridanc.on.ca/lit/resources/cat_glossary.htm [n.d.].

Bopp, Richard E. and Smith, Linda C. *Reference and Information Services : An Introduction*. 2 nd ed.
Englewood, Colo. : Libraries Unlimited, 1995.

Davinson, Donald. *The Periodicals Collection*. Rev and enl. ed. London : Andre Deutsch, 1978.

Dewey, Harry. *The National Union List of Serials : Weakness and a Proposal*. Kansas : American
Library Association, 1975.

Grenfell, David. *Periodicals and Serials : Their Treatment in Special Libraries*. 2 nd ed. London :
Aslib, 1965.

Harrod' s Librarians' s Glossary. 8 th ed. Aldershot : Gower, 1995.

Houghton, Bernard. *Scientific Periodicals : Their Historical Development Characteristics and control*.
London : Clive Bingley, 1975.

"Indexing of Periodicals." *The Indexer* 7,2 (October 1970) : 70-80.

International Encyclopedia of Information and Library Science. London : Routledge, 1997.

Katz, William A. *Introduction to Reference Work*. Singapore : Kim Hup Publishing, 1987.

National Federation of Science Abstracting and Indexing Services. *A Guide to U.S. Indexing and
Abstracting Services in Science and Technology*. Washington D.C. : National Federation of
Science Abstracting and Indexing Services, 1960. Quoted in Huff, William H. "Indexing,
Abstracting, and Translation Services." *Library Trends* 10 (January 1962) : 430.

Mayer, Paul, ed. *Periodicals Administration in Libraries*. London : Clive Bingley, 1978.

Nisonger Thoman E. *Management of Serials in Libraries*. Englewood : Libraries Unlimited, 1998.

Osborn, Andrew D. *Serials Publications : Their Place and Treatment In Libraries*. 3 rd ed. Chicago :

- American Library Association, 1980.
- Pearce, Michael, ed. **Non-standard Collection Management**. Aldershot : Ashgate, 1992.
- Serials Librarianship**. London : The Library Association, 1980.
- Shoemaker, Richard H. "Bibliography (General). " **Library Trends** (January 1967) : 340-344.
- Szilvassy, Judith ed. **Basic Serials Management Handbook**. Munchen : K.G. Saur, 1996.
- Tuttle, Marcia. **Introduction to Serials Management**. Greenwich, Conn. : JAI Press, 1983.
- Ulrich' s **International Periodicals Directory 1990-1991**. New York : R.R. Bowker,1991.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย